

4. Жуков А. В. Семантика неопределенности : о словах и фразеологизмах с размытым и широким значением : [русский язык] / А. В. Жуков, К. А. Жуков // Вестн. Новгород. гос. ун-та им. Ярослава Мудрого. – Вел. Новгород, 2003. – № 25. – С. 106–111. – (Серия : гуманитар. науки : история, литературоведение, языкознание).
5. Казакова Т. А. Практические основы перевода / Т. А. Казакова. – СПб. : Издательство Союз, 2000. – 320 с.
6. Козлов Ю. М. Переводим незнаменательные слова [Електронний ресурс] / Ю. М. Козлов. – 15.10.2008. – Режим доступу : <http://www.thinkaloud.ru/science/koz-perevodim.doc>.
7. Колодій Б. М. Відтворення функціональної семантики українських часток у перекладах англійською та французькою мовами : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16 ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Б. М. Колодій. – К., 2005. – 25 с.
8. Медведєва Л. Англо-український словник : мовленнєві ідіоми, вигуки, звуконаслідування / Л. Медведєва, Н. Холден. – К. : Дніпро, 2003. – 536 с.
9. Рецкер Я. И. Пособие по переводу с английского на русский язык / Я. И. Рецкер. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1982. – 159 с.
10. Світ словників, енциклопедій та професійного перекладу ABBYY Lingvo x3 : Три мови : 69 словників. – ТОВ "АБІ Україна", 2008 р. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM) : кольор.; 12 см. – Систем.вимоги : процесор з тактовою частотою 1 ГГц, Microsoft Windows Vista, Microsoft Windows Server 2003, Microsoft Windows XP, 512 МБ оперативної пам'яті, Microsoft Internet Explorer 6.0, 7.0.

Анотація

У статті розглядаються прийоми знання дифузності під час перекладу та відтворені функціональної семантики вигуків у перекладі.

Ключові слова: переклад, вигук, функціональна семантика, контекстуальні ключі, дифузність.

Аннотация

В статье рассматриваются приёмы снятия диффузности во время воспроизведения функциональной семантики междометий в переводе.

Ключевые слова: перевод, междометие, функциональная семантика, контекстуальные ключи, диффузность.

Summary

The article deals with the techniques of eliminating diffuseness in rendering the functional meaning of interjections in translation.

Keywords: translation, interjection, functional meaning, contextual keys, diffuseness.

УДК 811.161.2

Максимець О.М.,

кандидат філологічних наук,

Таврійський державний агротехнологічний університет

ФОРМУВАННЯ СЛОВОТВІРНОЇ СТРУКТУРИ ІМЕННИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОБРЯДІВ, ЗВИЧАЇВ, ТРАДИЦІЙ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ КІНЦЯ XVII–XX СТ.

Неослаблений інтерес до вивчення віддієслівних іменників у слов'янському мовознавстві спостерігається ще з початку XX ст. В українському мовознавстві

предметом розгляду стали походження, склад та продуктивність транспозиційних формантів, що беруть участь у творенні згаданих похідних, їх мотивувальна база тощо [1, 128; 15, 111–113; 2, 103–117; 3, 86–95; 13, 149–177 та ін.].

Деривати із загальним словотвірним значенням опредметненої дії утворюють систему словотвірних типів із певними частковими словотвірними значеннями. Серед них виокремлюються девербативи на позначення обрядів, звичаїв, традицій.

Мета нашої роботи полягає в тому, щоб дослідити динаміку зазначених дериватів, визначити склад словотвірних типів із згаданим значенням, дати оцінку продуктивності досліджуваних словотвірних типів на різних етапах розвитку нової української мови.

Одним із складників системи іменників на позначення обрядів, звичаїв, традицій є девербативи, утворені за допомогою суфікса **-нн(я)**. За даними наукових досліджень, поміна actionis на **-ння (-ние /-нье)** є давніми утвореннями, відомими ще праслов'янській мові й успадкованими пізніше всіма слов'янськими мовами, у тому числі й давньоукраїнською, а надалі – українською.

У праслов'янській мові, на думку А. Мейє, іменники на **-ние/-нье/** утворювалися від пасивних дієприкметників минулого часу за допомогою необмежено продуктивного суфікса **-ъје** [11, 288], який, у свою чергу, сягає індоєвропейського суфікса **-jo**. Останній «виступав у праслов'янській мові як **-je** і утворював ряд похідних: **-ije /-ъје/**, що творив збірні назви / когеньје /, просторові / ...ромогоъје /, абстрактні від прикметників / ...vesvъје < veselъ / та пасивних дієприкметників / ...ubijеъје < ubijеъ /, в яких виділилися самостійні продуктивні форманти **-nije, -tije, -ње** / ...znaniје / [5, 118].

Л. Гумецька вважає, що форманти **-ние /-нье** виникли у спільнослов'янську добу на ґрунті суфікса **-ие /-ье** в результаті морфологічної перінтеграції й абсорбції, тобто процесу перерозкладу в дериваційній будові іменників на **-ие /-ье**, утворених від основ пасивних дієприкметників минулого часу на **-нъ**. Колишній дієприкметниковий суфікс **-н-** внаслідок перінтеграції піддався абсорбції (поглинанню) суфіксом **-ие /-ье/** і таким чином утворилися нові морфеми **-ние /-нье** [6, 102–103].

Цю думку поділяє й А. Лагутіна, вивчаючи історію іменникового суфікса абстрактності **-нн(я)**. Але разом із тим дослідниця відзначає, що поступово формант **-ъје**, який взаємодіяв із основою пасивного дієприкметника, у процесі девербативного іменного словотворення починає паралельно все активніше пов'язуватися з інфінітивною основою, ускладнивши свою будову за рахунок дієприкметникового суфіксального компонента **-н-** [8, 213].

А. Кримський, Л.Л. Гумецька, А.В. Майборода одноставні в тому, що віддієслівні іменники на **-нн(я)** утворюються безпосередньо від вербативних основ незалежно від здатності відповідних дієслів продукувати пасивні дієприкметники минулого часу [7; 6; 9].

Віддієслівні іменники із суфіксом **-нн(я)** на позначення обрядів, звичаїв, традицій фіксуються джерелами нової української мови вже з кінця XVII та протягом XVIII ст., наприклад: За **исповѣданіє** догмат христіянских страдавий во

узилищах от царей поганских (ІВел 99), **Покаянія** дѣлом и словом учивый, христу уготовляя путь многих крестивый (101), доволѣшь знєст толко что **вѣнчаній** и того дѣржится и живєт таки какъ з жєною (ДДГ 1766 56). Протягом ХІХ ст. коло зазначених утворень дещо розширюється, наприклад: **сватанье** (ЛексКотл 51), **каяння** (СМШ І 319), **даванье** (Б-Н 111) “даяніє”, **подаванье** (Зак 458), **храмування** (Ж 1045), **божканье** (Голов 370), **казання** (СлЛУкр 37). Цей процес триває і протягом ХХ століття, про що свідчать численні лексикографічні фіксації: **колядування** (Гр ІІ 274), **мирування** (427), **постування** (ІІІ 372), **поховання** (ІІІ 388), **христосання** (ІV 414), **освячування** (СУМ V 758), **перехрещування** (VІ 316), **поминання** (VІІ 120), **розрішання** (VІІІ 795), **щедрування** (579), **відознавання** (Он І 122) “оглядини”.

На всіх етапах розвитку нової української мови іменники, що є назвами обрядів, звичаїв, традицій функціонують переважно в уснорозмовному мовленні, мові художніх творів, зрідка – в епістолярному, публіцистичному стилях, наприклад: **Все тягли стару пісню про зраду дівчатам, про матеріальну жадобу при сватанні** (Н-Л І 142); **У ХІХ столітті, коли фольклор живлющим потоком вливається у н'єси багатьох українських драматургів, ці сцени вже стають складовими компонентами твору (сцена вечорниць у драмі Т. Шевченка “Назар Стодоля”, сцена сватання у н'єсі Г. Квітки-Основ'яненка та ін.)** (УМЛШ 19916 36) тощо.

З другої половини ХІХ ст. фіксуються віддієслівні утворення на позначення обрядів, традицій, релігійних понять, які продукуються за допомогою суфікса **-інн(я)**. За науковими даними, “суфікс **-іння** ввійшов в сучасну словотвірну систему української мови двома шляхами: 1) внаслідок перерозкладу – з кінцевого **ѣ** основи – давній суфікс **-ние, -нье**; 2) внаслідок фонетичного варіювання суфікса **-енн(я)** під наголосом (напр., **значіння** поряд із **значення**, **кроїння** – **кроєння**...)” [14, 69]. Дослідники зауважують, однак, що не в усіх випадках компонент суфікса **[і]** можна вважати закономірним історичним звуком. На думку А. Кримського, звук **[і]** у віддієслівних іменниках **ходінне** та ін. не походить із подовженого **[е]**. Учений вважає, що в подібних випадках **[і]** повинен походити з **ѣ**, проте оскільки “дієслів **носѣти, ходѣти** ... ми з пам'яток не знаємо і в живій мові їх немає” [7, 124], появу **ѣ** у цих і подібних похідних А. Кримський пояснює “силою взаємодії” дієслів на **-ити** та **-ѣти** [там само].

В обстежених пам'ятках маємо кілька таких утворень, наприклад: **оженіння** (Кв-Осн ІІ 324), **молінє** (Ж І 450), **ворожіння** (Гр І 255), **женіння** (479), **подзвіннє** “дзвін по вмершому” (ІІІ 240), **старощіння** “сватання” (ІV 199), **посвячіннє** (358), **розгрішіннє** (ЛексФр 208).

Розглядані деривати вживаються головним чином у розмовному та художньо-белестричному стилях, зрідка – в епістолярному, публіцистичному, наприклад: **В підситку, там, де я втикаю ножиці, вже й дірочки поробилися від того ворожіння, і обичайка накололась** (Тют І 73) та ін.

Ще одну групу утворень на позначення релігійних понять, звичаїв, обрядів становлять іменники, що творяться від дієслів за допомогою суфікса **-енн(я)**.

Продуктивність цього форманта у праслов'янській мові була досить високою, тому він вивчений краще, ніж інші суфікси. Наслідки його участі в дериваційних процесах у всіх слов'янських мовах збережені й дотепер. Виникнення суфікса сягає індоєвропейського періоду [14, 136]. Ще на початку ХХ ст. висувалася гіпотеза, що цей формант виступав у складі первинних субстантивованих прикметників середнього роду на **-ие**.

Суфікс **-ье** у праслов'янській мові, творячи абстрактні назви середнього роду, міг приєднуватися до іменників, і до прикметників, і до дієслів [10, 24].

Формант **-ье** має варіанти **-тьје**, **-е(н)је**. Склад їх свідчить про те, що мотивувалися вони пасивними дієприкметниками минулого часу [7, 3; 8, 217].

Такі утворення фіксують писемні джерела нової української мови кінця ХVІІ ст., наприклад: **Воздвиженієм** крестным и днесь и в суд страшный воздвигни мя от всѣх бѣд, да не паду страстный (ИвВел 94), за **освященієм** меня в чинь священническій (ДДГ 1772 94). У ХІХ – першій половині ХХ ст. кількість таких утворень була досить обмежена, наприклад: *благословение* (К–О I 43), *хрещення* (Писк 37), *висьвяченє* (Ж 85), *осьвяченє* (577), *хороненє* (1044), *отпущення* (ЛексФр 157), *посвячення* (184), *воскресення* (Гр I 257), *розгрішення* (IV 40). Протягом другої половини ХХ ст. чисельність іменників, що належать до цього лексико-словотвірного типу, практично не змінюється. Так, “Словник української мови” в 11-ти томах подає лише поодинокі деривати, не фіксовані лексикографічними джерелами попередніх періодів: *правлення* (СУМ VII 505), *язичення* (XI 630).

В обстежених джерелах фіксуються також іменники на позначення обрядів, звичаїв, традицій, які творяться від дієслів за допомогою суфікса **-н(и)**. Похідні з суфіксом **-н(и)** становлять один із видів іменників *pluralia tantum* і позначають дію переважно узвичаєну, традиційну, пов'язану з певними важливими моментами в житті людей, а також дію абстрактного характеру [14, 74].

У пам'ятках ХVІІІ ст. трапляються поодинокі такі утворення, наприклад: *чтоб чєго нє учинить уж єму на христинях* (ДДГ 310 1750); *Тогда в мє нє христыни, як єст що в хустыни* (Зин 249).

На початку ХІХ ст. кількість відповідних дериватів також залишається обмеженою: *розглядини* (СМШ II 203), *родини* (К–О III 117). Протягом століття продуктивність розгляданого словотвірного типу поступово зростає, наприклад: *вхідчини* (Лев 18), *заручини* (88), *запросини* (Голов 575), *вродини* (ЛексФр 44), *народини* (135), *освідчини* (155), *уносини* (243).

Суттєво збільшується чисельність досліджуваних віддієслівних іменників з формантом **-н-и** в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Так, “Словарь української мови” за ред. Б. Грінченка містить 26 таких похідних, 16 з яких в обстежених джерелах попереднього періоду не фіксувалися, наприклад: *виводини* (Гр I 149), *виглядини* (152), *відводини* (207), *заговини* (II 28), *зазовини* (41) “частування після весілля”, *закладини* (207) “закладання фундаменту нової будівлі, що звичайно

супроводжується певною урочистістю й обрядами”, *зводини* (134), *обстрижчини* (III 28) “обряд першого підстригання дитини, якій минув рік”, *оглядини* (III 36) “обряд знайомства батьків молодого з житлом, господарством своїх майбутніх сватів”, *погребовини* “поминки за померлим” (235), *почепини* (391) “надівання на наречену жіночого головного убору”, *приносини* (429), *розглядини* (IV 38), *розговини* (39), *сходини* (237), *уводини* (IV 38), *похрестини* (III 81).

У першій половині ХХ ст. з'являються поодинокі новотвори зазначеного типу: *вихідчини* (К I 205) “народний звичай відзначати залишення житла при переїзді, виїзді і т.ін.”, *уродини* (VI 223) “день народження кого-небудь”. У другій половині ХХ ст. інновативів зазначеного типу не виявлено.

Девербативні іменники на **-н(и)** з відповідним лексичним значенням досить активно функціонують у бойківських, полтавських, поліських, нижньонадніпряньських, східнословобожанських говірках, наприклад: *закладини* (Он I 272), *згодини* (I 303) “міські заручини”, *заруковини* (285) “заручини”, *зводини* (301) “весілля”, *оглядини* (Ващ 66), *розглядини* (85), *звєздини* (Лис 82) “урочисте відзначення народження дитини”, *хрєзьбини* (225) “хрестини”, *уходчини* (Чаб IV 181), *уходини* (Глух 214) “новосілля”, *заводини* (277) “частина весільного обряду”.

Протягом усіх періодів розвитку нової української мови згадані іменники вживаються переважно в мові художніх творів, в уснорозмовному мовленні, зрідка в епістолярному та публіцистичному стилях: *Зрештою, сьогодні вся Полтава була в радісному збудженні після вчорашніх відвідин* (Гончар II 105); *Дякую Вас щиро за запросини до Вашого збірника, які приймаю за честь і з радістю готовий стати до послуги, чим можу* (Стар листи VI 627); – *Тепер ідіть до попа на похрестини, нехай він подивиться на своїх нових парафіян, – сказав перевозчик і повів їх до попа* (Н-Л I 491); – *Тепер, хлопці, справивши вхідчини, ставайте до роботи, – промовив отаман, готуючи човна* (Н-Л I 494); *Покійна мама любила хвалитися тим, що батько в okazії заручин купив їй золоту браслетку* (I B V 88); *В історіографії польській знаходить автор відомости про пострижини у Галля і у Кадлубка* (Записки I XV 1987 4) та ін.

В обстежених джерелах маємо кілька нульсуфіксальних іменників, що є назвами релігійних обрядів. На думку вчених, нульові словотворчі засоби давньосхіднослов'янської мови XI–XIII ст. виникли на основі матеріально виражених тематичних суфіксів індоєвропейської епохи [16, 286]. Саме тому слова, утворені таким способом, спочатку мали у своєму складі кореневу, суфіксальну і флексійну морфеми, напр.: *ходъ – *cho – d – o – s* [12, 38]. Такі назви належали до тематичних утворень. Учені також вказують, що значний вплив на відповідні іменники мали їх дериваційні зв'язки з вербативами. Спочатку іменники й дієслова “перебували в паратактичних словотвірних відношеннях”, згодом, уже в праслов'янській мові, вони стали сприйматися як похідні, і, врешті-решт, це стимулювало творення нових віддієслівних іменників [4, 21].

У пам'ятках української мови виявлено кілька утворень згаданого типу, наприклад: *відпуст* (Гр I 225), *помин* (III 295), *постриг* (372), *похорон* (388).

В українській мові трапляються поодинокі девербативи, що є найменуваннями народних традицій, звичаїв із суфіксом **-к(и)**, наприклад: *поминки* (Зак 469), *зажинки* (Гр II 38), *обжинки* (К III 19), *посиденьки* (IV 222), *хованки* (VI 344), *загребки* (СУМ III 92) “закінчення збирання врожаю”. Функціонування плюративних віддієслівних іменників обмежується сферою розмовного й художнього стилів, що значною мірою вплинуло й на розвиток продуктивності відповідної словотвірної моделі.

Отже, в утворенні віддієслівних іменників на позначення обрядів, звичаїв, традицій беруть участь суфікси **-нн(я)**, **-інн(я)**, **-енн(я)**, **-ин(и)**, **-к(и)**, **-Ø/Ø(и)**.

Протягом усіх періодів розвитку нової української мови окреслені іменники активно творять суфікси **-нн(я)** (*вінчання, колядування, поминання, сватання, храмування, щедрування*), **-енн(я)** (*отпущення, хрещення*) та **-ин(и)** (*вхідчини, закладини, зводи́ни, обстрижини, похрестини, уродини*).

У XIX ст. в основному сформувалася невелика група дериватів згаданого семантичного типу, які творяться за допомогою суфікса **-інн(я)** (*говіння, погребіння, подзві́ння*).

Поодинокі утворення на позначення обрядів, звичаїв, традицій творяться за допомогою нульового суфікса (*відпуст, постриг, похорон; проводи*).

Протягом XIX – на початку XX ст. трапляється кілька девербативів із формантом **-к(и)** (*загребки, зажинки, обжинки, поминки*).

Список скорочень джерел

Б-Н – Білецький-Носенко П. Словник української мови / П. Білецький-Носенко / підготував до видання В. В. Німчук. – К. : Наукова думка, 1966. – 424 с.

Глух – Глуховцева К., Лєснава В., Ніколаєнко І., Терновська Т., Упеченко В. Словник українських східнословобанських говірок / К. Глуховцева, В. Лєснава, І. Ніколаєнко, Т. Терновська, В. Упеченко. – Луганськ, 2000.

Голов – Головацький Я. Ф. Словник української мови / Я. Ф. Головацький // Науковий збірник музею української культури у Свиднику, 1982. – № 10. – С. 311–612.

Гончар – Гончар О. Твори : у 7 т. / О. Гончар. – К. : Дніпро, 1987.

Гр – Словарь української мови : в 4 т. : зібран. ред. журн. “Киев. старина” / упор. із дод. власн. матеріалу Б. Грінченко. – К., 1907–1909.

ДДГ – Ділова документація Гетьманщини XVIII ст. – К. : Наукова думка, 1993. – 392 с.

І.В. – Вільде І. Твори : у 5 т. / І. Вільде. – К. : Дніпро, 1967.

ІВел – Іван Величковський. Твори. – К. : Наукова думка, 1972. – 189 с.

Ж – Малорусско-немецкий словарь : в 2 т. – Львів, 1886. – 1117 с.

Зак. – Закревський М. Старосветский пандуриста / М. Закревський // Словарь малороссійскихъ идиомовъ. – М., 1861. – Кн. 3. – С. 247–628.

Записки – Записки Наукового товариства імені Шевченка. Наукова часопись. – Виходить у Львові що два місяці. – 1827. – 1910.

Зин – Климентій Зіновійв. Вірші. Приповісті посполиті. – К. : Наукова думка, 1971. – 387 с.

К – Українсько-російський словник : у 6 т. / за заг. ред. І. Кириченка. – К. : Наукова думка, 1953–1963.

Кв-Осн – Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Твори : у 6 т. / Г. Ф. Квітка-Основ'яненко. – К. : Держлітвидав, 1956.

К-О – Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка : у 3 т. – Харків, 1978–1979.

ЛексКотл – Бурячок А. А., Залашко А. Т., Ротач А. О., Северин Н. Д. Лексика п'єс та од І. П. Котляревського / А. А. Бурячок, А. Т. Залашко, А. О. Ротач, Н. Д. Северин. – К. : Вид-во КДУ, 1974. – 54 с.

ЛФр. – Лексика поетичних творів Івана Франка : методичні вказівки з розвитку лексики / укладачі : І. І. Ковалик, І. Й. Ощипко, Л. І. Полюга. – Львів : ЛДУ, 1990. – 264 с.

Н-Л – Нечуй-Левицький І. Твори : у 2 т. / І. Нечуй-Левицький. – К. : Наукова думка, 1985.

Он – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок : у 2 ч. / М. Й. Онишкевич. – К. : Наукова думка, 1984. – 495 с.

Писк – Словникъ : Живої народнеї, письменної і актової мови руськихъ югівщанъ Російської і Австрійсько-Вендерської цесарії / составил Фортунать Пискуновъ. – Київъ, 1882. – 310 с.

ПЛ – Приватні листи XVIII ст. / підгот. до вид. В. А. Передрієнко. – К., 1987. – 173 с.

СлЛУкр – Бойко М. Ф. Словопоказчик драматичних творів Лесі Українки / М. Ф. Бойко. – К. : Наукова думка, 1985. – 94 с.

СМШ – Словник мови Шевченка. – К. : Наукова думка, 1964.

Стар – Старицький М. Твори : у 6 т. / М. Старицький. – К. : Дніпро, 1990.

СУМ – Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1970–1980.

Тют – Григір Тютюнник. Твори : у 2 т. – К. : Молодь, 1985.

УМЛШ – Українська мова і література в школі : науково-методичний журнал Міністерства освіти УРСР. – 1970–1990.

Чаб – Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини : у 4 т. / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992.

Література

1. Бевзенко С. П. Історична морфологія української мови : нариси із словозміни та словотвору / С. П. Бевзенко. – Ужгород : Закарпат. вид-во, 1960. – 416 с.
2. Безпояско О. К., Городенська К. Г. Морфеміка української мови / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська. – К. : Наукова думка, 1987. – С. 103–117.
3. Білоусенко П. І. Нульсуфіксальне творення віддієслівних іменників у давньоруській мові / П. І. Білоусенко // Вісник Київського ун-ту. – 1992. – № 8. – С. 86–95.
4. Білоусенко П. І. Історія суфіксальної системи українського іменника / П. І. Білоусенко / Назви осіб чоловічого роду. – К. : Київ. держ. пед. ін-т ім. М.П. Драгоманова, 1993. – 214 с.
5. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / за ред. О. С. Мельничука. – К. : Наукова думка, 1966. – 596 с.
6. Гумецька Л. Л. Нариси словотворчої системи української актової мови XIV–XV ст. / Л. Л. Гумецька. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. – 298 с.
7. Крымский А. О малорусскихъ отглагольныхъ существительныхъ на **-енне** и **-інне** / А. Крымский // Юбилейный сб. в честь В. Ф. Миллера. – М., 1900. – С. 298–304.
8. Лагутіна А. В. Віддієслівні абстрактні іменники на **-ння** в історії української літературної мови / А. В. Лагутіна // Дослідження з української та російської мов. – К. : АН УРСР, 1964. – С. 200–222.
9. Майборода А. В. Із історії українського словотвору (Суфіксальне творення іменників на матеріалі українських грамот XVI ст.) : дис. ... канд. філол. наук / А. В. Майборода. – Харків, 1956. – 270 с.
10. Мартынов В. В. Славяно-германское взаимодействие древнейшей поры : к проблеме прародины славян / В. В. Мартынов. – Минск : АН БССР, 1963. – 144 с.
11. Мейє А. Общеславянский язык / А. Мейє. – М. : Изд-во иностр. лит., 1951. – 491 с.
12. Николаев Г. А. Русское историческое словообразование. Теоретические проблемы / Г. А. Николаев. – Казань : Изд-во Казанского ун-та, 1987. – 152 с.

13. Олексенко В. М. Словотвірні категорії суфіксальних іменників : монографія / В. М. Олексенко. – Херсон : Айлант, 2001. – 240 с.
14. Словотвір сучасної української літературної мови. – К. : Наукова думка, 1979. – 405 с.
15. Токар В. П. Словотвірні типи іменників на означення дії у сучасній українській мові / В. П. Токар // Тезиси докладов и сообщений научной конференции преподавателей гуманитарных факультетов Донецкого ун-та. – Х. : Из-во Хар. ун-та, 1967. – 142 с.
16. Шанский Н. М. Очерки по русскому словообразованию / Н. М. Шанский. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1968. – 310 с.

Анотація

У сучасній українській мові серед іменників із загальним словотвірним значенням “опредметнена дія” чітко виокремлюються слова на позначення обрядів, звичаїв, традицій. До цих утворень в українській мові відносяться іменники з нульовим суфіксом, а також суфіксами -нн(я), -інн(я), -енн(я), -ин(и), -к(и). Історія становлення та розвитку цих лексико-словотвірних типів і є предметом нашого дослідження.

Ключові слова: словотвірна категорія опредметненої дії, словотвірний тип, суфікс, формант, продуктивність, семантика, лексико-словотвірне значення, нова українська мова.

Аннотация

В современном украинском языке среди существительных со значением отвлеченного процессуального признака определенную группу составляют слова со значением обрядов, обычаев, традиций. К этим образованиям в украинском языке относятся бессуффиксные существительные, существительные с суффиксами -нн(я), -інн(я), -енн(я), -ин(и), -к(и). История образования та развития этих словообразовательных типов является целью нашего исследования.

Ключевые слова: словообразовательная категория опредмеченного действия, словообразовательный тип, суффикс, формант, лексико-словообразовательное значение, новый украинский язык.

Summary

In a modern Ukrainian language among nouns with the meaning of abstract process sign there is a group of nouns for designating of customs, traditions and ceremonies. Suffixess nouns and nouns with suffixes – “-нн(я)”, “-інн(я)”, “-енн(я)”, “-ин(и)”, “-к(и)” belong to such formations in Ukrainian language. Development of these lexico- forming types is the aim of this scientific research.

Keywords: word-forming category, derivaty type, suffix, formant, lexico-derivative meaning, new Ukrainian Language.

УДК 811.161.1'371:821.161.1

Бражник Л.М.,

кандидат филологических наук,

Горловский педагогический институт иностранных языков

КОННОТОНИМЫ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ А.С. ГРИНА: ОПЫТ СЛОВАРЯ

В языке художественной литературы писатели часто используют онимы различных разрядов, функционирующих в произведениях и как обычные собственные имена, и как проприальные единицы, развившие дополнительные значения – коннотации. Ещё в 1783 г. Д.И. Фонвизиним было высказано убеждение